

REMBERTI DODONAEI
DE FRUTICIBVS,
ET ARBORIBVS,
STIRPIVM HISTORIAE
PEMPTAS SEXTA.

DE FRUTICIBVS SPINOSIS,

LIBER PRIMVS.

PRÆFATIO.

ACTENVS circa herbarum historias ac descriptiones præcipuè versati sumus: nunc Frutices sese offerunt ac Arborea, hanc operis partem posteriorem ambientes. In qua primi occurrunt spinosi Frutices, deinde spinis carentes, tertio loco Arborea succedunt fructifera; quarum videlicet fructus edules sunt, & vsibus humanis deseruiunt: quarto loco reliqua sunt Arborea, fructu hominibus inutiles; quas idcirco siluestres appellauimus: posteriorem sedem ac ordinem occupant perpetua fronde videntes, inter quas Conifera sunt ac Resinifera.

Atque sic nostro operi tandem finis imponitur, quod animo diu conceptum, aliquando attentatum, antehac ad perfectionem peruenire non potuit: vel otio desiderato, quod inter Medica negotiosas ægrotorum curationes sæpè ac frequenter exiguum contigit: vel animo, communi patriæ, tum & domestica clade perturbatissimo, à studiorum laboribus nos auocante.

A spinosis autem hanc Pemptadem auspici sumus, quòd præcedentis finem concludant spina. Sic enim à spinis ad spinas transitus fit, & assimilés non videntur separata.

DE RUBO. CAPVT I.

RUBI duo sunt: vnus fructu nigro, vulgaris; alter rubro, qui Idæus cognominatur.

Vulgaris rubus tenues, oblongos, lentos, ac obsequiosos, sed per se non consistentes caules edit, duris, minacibus, ac asperis spinis communitos: folia ex pluribus cohærentibus componuntur, quæ aspera, dura, & per margines incisa sunt, superna parte virentiora, inferiore verò candicantia: flosculi aliquot, singuli in breuibus pediculis, in caulium fastigijs spicatum ferè digesti oriuntur albidis, ex quinque foliolis commissi. fructus ex compluribus acinis Moris similis, sed multò minor est, initio rubens, per maturitatem niger, gustu cum dulcedine quadam subacidus: radix fibrosa etiam serpit, subinde noua germina proferens.

Huius autem duo genera Ruellius statuit, sed sola magnitudine differentia. Fit autem non rarò, vt vno loco lætior, altero tenerior eadem stirps proueniat, pro foli videlicet, in quo nascitur, conditione.

Ad limites agrorum Rubi gignuntur, ac in siluis, agrisque qui coli desierunt.

Maior mensis flores conspicui sunt: sed Augusto ac Septembri Mora ad maturitatem perueniunt.

Hic frutex Græcis *βῆτος*, Latinis Rubus & Senti dicitur: quandoque & Vepres, vt ab Ouidio Metamorphoseon quinto:

Aut lepori, qui Vepre latens hostilia cernit

Ora canum.

à nonnullis *κυνόβητος*: sed Cynosbatus Rosa est siluestris, vt alibi scriptum: Germanis *Wirs* men: Brabantis *Wyaemen* & *Wyaemen*: Gallis *Ronce*: Italis *Rono*: Hispanis *Carça*: Anglis *Wyan* ble *bush* / aut *Black berry bush*: Bohemis *Wostruzina*.

Fructum

Rubus.

Rubus minor.

Fructum Græci *μῶρον τῆς βατόου, μῶρον βατόου*: Latini *Morum Rubi* nominant, ac, ut Fuch-
sus sentit, *Vacinium*: quod tamen nec nobis, nec aliis probatur: *Officinæ Morabati*, & quæ
barbariores sunt, *Mora bassii*: Germani *Brombeer*: Belgæ *Braembesten* & *Baghebesten*: Hispa-
ni *Carcamoras*: Bohemi *Wostruziny*.

Minorem Rubum *χαμίσβατον* ac *Humirubum* à Theophrasto dictum nonnulli esse vo-
lunt. Fructum Ruellius Gallis *Catherine* nominari affirmat.

Rubi autem germina, folia, flores, ac immaturi fructus valenter exiccatoriam vim habent,
& simul adstringentem facultatem obtinent. Manducata oris tonsillarumque inflamma-
tiones reprimunt: aduersum dysenteriam, alui profluvia conferunt, sanguinisque eruptiones
qualescumque sistunt. Idem potest & illorum decoctum, quod & oris vlcera addito melle
curat. Oculos procidentes, condylomata, hæmorrhoides sanguinem fundentes folia impo-
sita sanant. Succus ex caulibus, foliis, aut immaturis fructibus expressus, ac in Sole densatus
ad omnia efficacior est.

Maturus fructus dulcis est, & non parum habet succi temperatè calidi; esui idcirco non
insuaui: adstrictionis verò nonnihil etiam retinet, ventriculo idcirco & gratus est: & si quis,
Galenus ait, largiùs eo vescatur, capitis dolorem sentiet. Resiccatus verò dum adhuc imma-
turus est, magis quàm maturus adstringit ac exiccat.

Radix præter adstrictionem non paucam in se habet substantiam tenuem, propter quam
& in renibus lapides comminuit: Galenus ait. Plinius Rubi mora & flores urinam ciere re-
fert, & calculorum ex vino decoctum præsentaneum esse remedium.

De Rubo Ideo. CAP. II.

IDÆVS Rubus vulgarem non paucis refert, sed caules & folia dilutiùs virentia, pauciori-
bus spinis ac aculeis exasperantur; tenelli verò recensque enati turiones spinis quandoque
etiam carent: fructus acinosi, sed colore rubentes, cum dulcedine insuaue quiddam resis-
piunt: radix valde serpit, & multis locis erumpens germina noua profert.

Fertur & in nonnullis Germaniæ ac Bohemiæ siluis reperiri: apud Belgas in hortis habetur.
Floret

Rubus Idæus.

Anonis.

Floret eodem, quo prior, tempore: fructus verò & serotinus Augusto demum maturefcit. *Βάρος ἰδαία*: Latinis Rubus Idæus, ab Ida monte iuxta quem nascitur: Germanis *Himbrämen*: Belgis *Dumbeleten*: Hispanis *Carça llama-da Idea*: Gallis *Framboises*: Anglis *Framboise/strawp*: & *Vindberp*.

Fructum Matthiolus à Tridentinis ac Ananienfibus *Ampoucele* nominari refert.

Viribus autem ac facultate alteri Rubo ille fimilis videtur, fed tamen minùs adstringens aut reficcans. Eadem, Dioscorides ait, prættat quæ fupradictus.

Flos cum melle oculorum inflammationibus commodiffimè illinitur, eryfipelata reftinguit, ftomachicis ex aqua bibendus datur.

De Anonide. CAP. III.

CAVLICVLIS Anonis dodrantalibus aut paulò altioribus exit, geniculis aliquot articulatis ramofis, obfequiois, duris acutiffimis- que fpinis horrentibus, iuxta quas folia parua Hypericoidis Rute magnitudine & forma fimilia, particularibus Lentis foliolis maiora, colore faturato virentia: flosculi fecundùm cauliculòs quoque enafcuntur, forma veluti Ochri, fed colore vt plurimum purpurei, rarò albidi, rariffimè verò lutei: fubfequuntur valuulæ exiguæ, in quibus femina plana: radix longa late per fuma terræ progreditur, lenta admodum ac frangi contumax.

In agris ac iuxta limites fivè margines lato, pingui ac reftribili folo gignitur: reperitur in Germania ac Belgio, ac in Italia, tum & alibi. Stirps autem admodum viuax eft, quæ nec facilè perit, fed nec extirpati, nili difficillimè, potèft. Agricolis fæpè molefta eft, quando duræ ac lentæ radices aratrum remorantur, & boues fiftunt.

Nova fub finem Veris germina emittit, Autumno perficitur, & tunc quidem fpinofiffima, Julio & Augusto cum flore videtur.

Ἀνονίς fivè *ὄνονίς* Græcis quidem appellatur, ac fimiliter Latinis Anonis & Ononis: vulgò autè Herbariorum *Arresta bouis*, *Refta bouis*, & *Remora aratri*, quòd arantes boues in opere harere efficiat, & quò minùs aratrum progredi queat, frequenter radices eius impedimèto fint. Dicitur verò & *Acutella*, a duris acutis fpinis, quibus tranfeuntes pungit.

A Cratæa verò *ἀριμύγε* fivè *Ægipyrus*: Germanis eft *Hewhechel*, *Deyfenkraut*, *Stahlkraut*: Belgis *Diangwoztele*, *Stalcrup*: Italis *Bonaga*: Hispanis *Detiene bay*, & *Gattilhos*: Gallis *Arreste beuf*: Anglis *Camoche* & *Petti wyne*.

Anonidis autem radix excalfaciens eft, & vt Galenus, tertio quadam tenus ordine, extenuans verò ac incidens quoque eft. Cortex eius cum vino epotus vrinam cit, calculosque diffoluit ac pellit; cruftas verò & abftergit.

Decocta

Decocta radix in posca dentium dolores mitigat, ore sapius colluto. Plinius comitialibus decoctam in oxymelite ad dimidias, dari refert. Matthiolus sibi notum hominem affirmat, puluere huius radices pluribus mensibus assumpto, à carnoso ramice curatum.

Primos huius fruticis turiones siue asparagos, priusquam spinosi fiant, muria condiri, & cibis gratissimos esse, auctor Dioscorides.

De Rusco.

CAP. IIII.

Ruscum.

HVMILIS stirps Ruscum est, cauliculi aut potius pediculi eius rotundi, lenti virentes, & ramosi, semipedem alti: folia parua latiuscula, Buxi, aut citius Myrtinis similia, sed pungenti cacumine mucronata: baccæ e medijs dependent folijs, per maturitatem rubentes, maiores quàm Asparagi: radices albidæ, ramosæ, serpentes, mediocri crassitudinis, gustu dulci quiddam resipientes.

In nonnullis regionibus, veluti in Burgundia, & Italia, tum & alibi locis asperis frequens nascitur: in Belgij hortos transferri solet.

Primo Vere virentes ac teneros admodum turiones promit, qui edi aliorum Asparagorum modo possunt: Autumno semen perficitur.

Ὄξυμύρση, quali acuta Myrtus, & μυρση ἀγρία, id est, silvestris Myrtus Græcè dicitur: Latinis Ruscum aut Ruscus: Officinis Bruscus: à nonnullis Scopa regia, vt testatur Marcellus Empiricus vetus scriptor: Germanis Μαύσζορν: Belgis Stetende Palm: Italis Rusco, & Ponticopi: Hispanis Gilbarbeyra. Reperiuntur verò & huius spuria quædam nomina ac nothæ appellationes, vt μυρτάκανθα, ἱερὸς μυρτον, μιδκανθα, ἀγρον, σίγκος, κατὰ γελος, ἀνάγγελος, ἀκμιογν, χαμαιμύρση, ἑπιφυλλόκαρπος, & tales alia.

Inueniuntur, inquit Plinius lib. xxv. cap. xiiii. qui Oxymyrline radicem Acaron vocant: ideoque quidam Acaron agrion vocare malunt. Sed potuit Plinio vocum affinitas imposuisse,

Plinius
notatur.

& pro Acæron, quæ vox inter nothas, Acaron aut Acoron legisse.

Serapio cap. cc lxxxviii. Myrtum agriam eandem cum Cubebis esse sentit, rationem adducit, quòd Galenus Myrtum agriam, hoc est, Ruscum non descripserit, nec Dioscorides Cubebas. Quæ vt nullius momenti ratio est, ita nec veritatem habet: Galenus etenim nusquam Cubebarum mentionem facit; & vt fecisset, non consequeretur idcirco Ruscum Cubebas esse. Meminit autem Galenus Carpesij, quod Auicennæ interpret cap. cxxxvii. Cubebas facit. Carpesium autem à Rusco multum differens esse, ostendunt ea quæ de hoc lib. primo De Antidotis Galenus scripta reliquit.

Carpesium

Est Carpesium herba, inquit, Phu appellato genere similis, validior tamen & aromaticum quiddam plus spirans: plurimum hæc in Sida vrbe Pamphiliæ nascitur. tenuia autem quædam Carpesij sarmenta Cinamomi virgultis similia sunt. Eius duo genera reperiuntur: vnum quod Laërtium, alterum quod Ponticum nominatur: à monte, in quo nascuntur, vtraque nomen habent, sed Ponticum melius est; quod cum plurimum haberem permultis medicamentis admiscui, in quibus Phu vocata imponi debuerat. Est enim Carpesium, vt dixi, Phu simile, validius tamen, & qualitatem quamdam aromaticam gustatum odoratumque remittens. Hactenus Galeni verba.

Serapionis
error.
Cubebe.

Ex quibus manifestè constat, Ruscum non esse Carpesium, hoc est, Auicennæ interpretis Cubebas; & hallucinatum Serapionem qui tale aliquid suspicatus fuerit. Sunt verò & fructus siue grana quædam Cubebe nomine, non sarmenta; verum nec illa cum Rusco quadrant, nec Galeno cognita extitere.

Rotunda siquidem grana sunt, Piperis magnitudine, sed oblongo angulo eminente, quasi caudata, gustu aromatica, & acre nonnihil resipientia. Ysaac Practicæ suæ lib. secundo inter grana

grana

grana numerat: & similiter Hali Abbas Practicæ etiam lib. secundo, numero CLXII. Postiores Græci, inter quos Nicolaus Myrepsus, Combebas appellant.

Ceterum Rusci radices, quarum præcipue vsus, temperatè calidæ sunt, ac essentia tenuitate mediocriter quoque resiccantes. Vrinam ciunt, tenum calculos, ac arenulas expellunt: vrinæ stillicidio succurrunt, decocto earum ex vino assumpto. Eadem Dioscorides de foliis ac baccis, quæ præterea & menses pellere, capitis dolores, ac regium morbum sanare ait. Profunt verò & radices ad crassorum pulmoni pectorique inhærentium humorum facilem expurgationem, ac concoctionem eorumdem promouent.

De Hippoglosso. CAP. V.

Hippoglossum.

HIPPOGLOSSVM cauliculos erigit dorantales, rotundos: folia circa hos oblonga, lata, acuminata, sed non pungentia, Laurinis quidem similia, sed multò minora; maiora verò quàm Rusci, è quorum medio neruo alterum exit folium acuminatú etiam, sed paruum, nec Rusci folio maius: deinde & bacca Ochri magnitudine, colore per maturitatem rubens, quæ ipso exiguo foliolo quasi tota subinde contegitur: radix albida, longa, & suavis odoris.

In Liguria Alpibus, ac Pannoniæ superioris montibus reperitur: Bellonius circa Athon montem valde frequentem esse scriptum reliquit.

Sub Autumni tempus fructus maturus est.

Græcis *ἵππογλωσσόν* dicitur: à nonnullis verò & *ἐπιγλωσσόν*: ab aliis *ὑπόγλωσσόν*: à recentioribus Bonifacia, Vuularia, Bilingua, Lingua pagana, Victoriola. Eadem verò & *δάφνη ἀλεξάνδρεια*, & *δάφνη ἰδαία*, ab Ida Troadis monte, quæ & Alexandri Troas dicta est.

Nec refert quòd Dioscorides de Hippoglosso vno loco, alio verò de Lauro Alexandrina scripserit; aut quòd Ruellij versio habet, semina inter folia exire; aut quòd talem iconem, Ruellianæ nempe interpretationi respondentem, Matthiolus exhibuerit, fructu videlicet in longis pediculis è cauliculis inter folia dependente. Nam de vna stirpe quandoque sub diuersis appellationibus, separatisque locis Dioscoridem agere, & alibi ostendimus: veluti cap. de Tussilagine.

Ruellij autem conuersionem non esse fidelem & ipse Matthiolus postea agnouit. Græcum exemplar habet, *καρπὸν ἐν μέσσοις* (scilicet *φύλλοις*) *ἐρυθρὸν*, hoc est, fructum in mediis foliis rubentem. Quod & sic se habere Theophrastus etiam testis, qui Laurum Alexandrinam & Ruscum lib. III. *ἐπιφυλλόκαρπα*, hoc est, fructum folio ferentia esse refert. Præter hæc duo nec alia *ἐπιφυλλόκαρπα* nominans, innuere volens, non restare epiphyllocarpa alia. Quod sententiam nostram adstruit, & Hippoglossum Laurum Alexandrinam siue Idæam esse confirmat. Huc verò etiam facit, quòd inter appellationes Lauri Alexandrinæ nomen *ὑπόγλωσσόν* ascriptum quoque sit. Matthioli verò falsam esse iconem, & ad infidelem Ruellij versionem excogitatam, ex his quæ hæcenus scripsimus satis apparet. Nisi fortassis, quam icone exhibet, illa sit, quæ à C. Clusio in Observationibus Pannonicis pro tertio Polygonato depingitur, cuius & nos Pempt. III. lib. I. cap. XXI. meminimus, quod tamen verisimile haud videtur: nam Matthioli icon, licet fortassis aliquo modo, non tamen satis respondet. Et ut illa sit, quæ expressam voluit, tamen Laurus Alexandrina nequit esse. Laurus siquidem Alexandrina Dioscoridis, à Theophrasti Lauro Alexandrina non differt. Nam & hanc in mediis foliis fructum ferre Dioscoridis Græca & emendata exemplaria passim habent. Mirum autem quòd cum ipse errorem Ruellianæ interpretationis animaduernerit, talem iconem in suis Commentariis relictam voluerit.

Ceterum Hippoglossum siue Laurus Alexandrina à Germanis quidem *Zäpflinfrant* / & *Dungenblat* dicitur: Belgis *Tonghenblat*: Hispanis *Lengua de cavallo*: Anglis *Double tonge*.

RR Super-

Ruellij versio infidelis.

ἐπιφυλλόκαρπα.

Matthioli falsicon.

Superfunt verò & alia quædam eius apud veteres Græcos nomina: vt, *δανάη, ζάλεα, σφαίνη*, ac inter nothas *συμφορακική, μέθειος, διγλωσσος*: apud Græcos verò nostri temporis Coraco Votano.

Porro Laurus Alexandrina temperatura euidenter calida est. Radix pondere drachmarum sex cum dulci vino difficulter parientibus, & stillicidio laborantibus succurrit; & sanguinem quoque menstruum elicit, vt auctor Dioscorides. Similia & Plinius habet: Celeres partus, ait, facit, radice pota trium denariorum pondere, in vini dulcis cyathis tribus. Secundas etiam pellit menselque eodem modo pota.

Baptista Sardus ad suffocationes ex vtero hanc vehementer commendat: Exhibendo, inquit, cochlear paruum pulueris, vel herbae, vel radice mulierem suffocatione ex vtero laborantem mox liberat: eandem verò & ad intestinorum ramices extremum esse scribit remedium, puluere videlicet radice exigui cochlearis mensura cum iusculo carnis aliquot continuis diebus propinato.

De Cappare. CAP. VI.

Capparis.

ACVLEATVS frutex Capparis est, cuius ramuli non minus acutis & hamorum instar aduncis spinis horrentes quàm Rubi, per terram orbiculariter sternuntur, si non pedamentis quibusdam fulciantur: folia circa hos lata, veluti Mali Cotoneæ, sed tamen rotundiora, è sinu quorum tenues exeunt pediculi capita rotunda proferentes, quibus dehiscantibus flos candidus panditur, quem sequuntur fructus oblongi, Olivis similes, in quibus semina parua & albida conduntur: radix lignosa, grandis, numerosa, crassiore cortice conuestitur, cuius in Medicina frequens vsus.

In Italia, Hispania, aliisque calidioribus regionibus absque cultura Capparis nascitur, tenui solo, asperisque locis, & iuxta rudera, vt Dioscorides scribit. Theophrastus natura sua siluestrem esse, & cultum non admittere refert: nostra tamen ætate à nonnullis colitur, ac siccis lapidosisque locis feritur.

Capparis æstate floret: viget verò in Autumnum vsque: rudimenta florum antequam dehiscant colligenda, & muria aut sale condienda.

Nomen apud Græcos idem quod apud Latinos obtinet, *κάρπαιρις* siquidem dicitur: a nonnullis verò & *κυνόβατος*, sed propriè Cynosbatos siue Canirubus, est silvestris Rosa, vt alibi ostensum est. Germanis *Kappern*: Belgis *Cappere*: Italis *Capparo*: Hispanis *Alcaparras*: Gallis *Cappres*: Anglis *Capper*.

Capitula siue rudimenta florum, hoc est, nondum completi flores, Capparorum nomen in Officinis acceperunt.

Cappares itaque siue flores nondum completi temperamento calidi sunt ac tenuium partium, si recentes edantur, exiguum admodum alimenti conferunt; sale verò macerati multò etiam minus: non tam edulia idcirco, quàm ciborum obsonium & medicamentosum condimentum, collapsam ciborum appetentiam excitant, humido ventriculo conferunt, salivationem eius reprimunt, pituitam verò & in eo hærentem detergant, iocinoris lienisque obstructions expurgant, quartana laborantibus ac lienosis cum cibo profunt. Eduntur autem, sale prius cloto, decocti, addito oleo & aceto, acetariorum aliorum instar, aut vnà cum cibus coquantur.

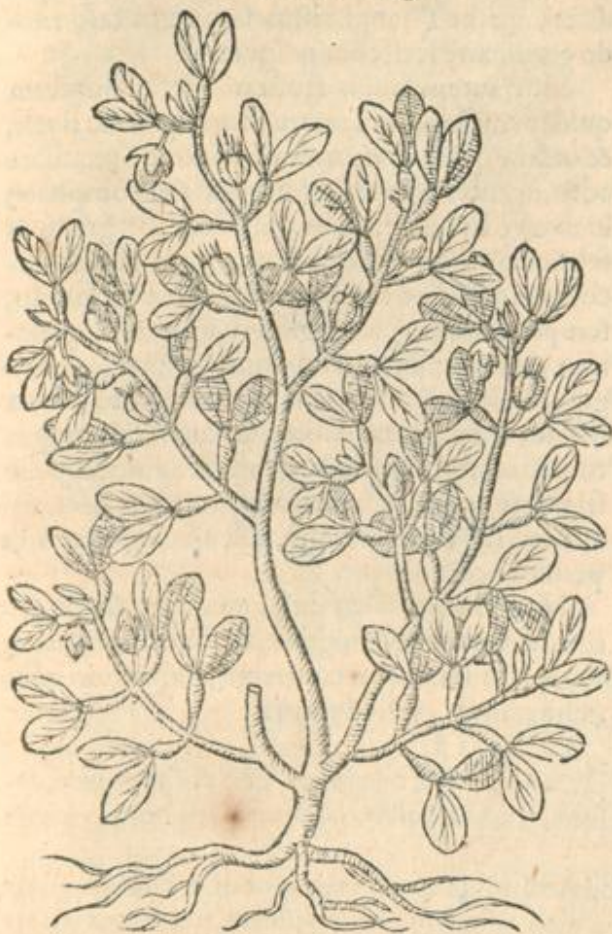
Cortex autem radice ex diuersis facultatibus constat: exalfacit, extergit, purgat, incidit, digerit, contrahendi adstringendique quadam potentia comuncta.

Lienes induratos, si quod aliud medicamentum, iuuare valet, cum foris idoneis remediis admixtus,

admixtus, tum intra corpus assumptus; & quidem vel in aceto aut oxymelite decoctus, vel aridus contusus, aliisque permixtus: hoc etenim modo crassos lentosque humores euacuat, & eos per urinas, sæpe etiam per ventrem sanguinolentos defert, unde & lienes adiuti & coxendicum dolores: menfes verò etiam promouet, & ex capite pituitas purgat detrahitque, quod *ὑπορλεγματίξιν* vocant: auctor Galenus. Idem cortex, vt Dioscorides scribit, vlcera vetera fordida, & quæ occaluerunt expurgat: lienosis cū Omelysi imponitur: manducata dentium doloribus auxiliatur, cum aceto verò vitiliginis abstergit: folia verò & radices contrita, duritias & *ῥοῖδα*; siue itrum as discutunt: succus aurium vermiculos infusus enecat.

De Cappare Fabagine.

Capparis Fabago.

CAP. VII.

AD Capparem autem & referte recentiorum plerique student Capparem Fabaginem nuncupatam, non fruticis quidem, sed herbe speciem. Cauliculos hæc promit teretes, læues, ramosos; & circa hos folia lata, oblonga, crassiuscula, minora quàm Capparis, Portulacæ æmula, ab vno pediculo bina, saturato colore vnà cum cauliculis virentia, flores verò priusquam pateant rudimentorum Capparis florum similitudinem referentes; completos autem inalbicantes, staminibus aliquot luteis mediis: succedunt filiquæ in quibus semina: radix tenuis in diuersa tendit.

Quibus locis spontè exeat aut gignatur nondum accepimus: in hortis Belgij olim hanc conspiciere datum fuit.

Nominatur hæc à recentioribus Capparis Fabago, vt scripsimus, & à plerisque Capparis leguminosa. Veteribus notam fuisse non constat; Cephæam siquidem esse non fuerit facile affirmare, breui ac succincta admodum apud Dioscoridem descriptione extante. Describitur verò ab Auicenna cap. xxviii. herba quædam Ardifrigi nomine, cum qua Capparis Fabago melius responderet, si tam graui esset odore, quàm sapore amaricat: Ardi-

frigi siquidem valdè acuti & grauis odoris est, vt Auicenna scribit:

Est herba, inquit, similis Cappari, acuti odoris valdè & grauis, habens fructum in vaginis. *Ardifrigi.* Quòd si autem errore transcribentium, pro saporis, odoris vox supposita esset, Capparis Fabago cum Ardifrigi conuenire posse videretur. Sed quis hoc temere affirmauerit? Sit ergo Capparis Fabago, sua contenta appellatione, nec aliam expetat aut requirat.

De facultatibus verò nihil occurrit scribendum.

De Vua crispa. CAP. VIII.

BICVBITALIS aut altior hic frutex est, & admodum spinosus: multis tenuibus lignosis aculeatis & albicantibus ramulis luxuriat: folia non magna, lata, rotunda quoque essent, nisi profundius incisa, Vitiginea quodammodò referrent, ambitu verò reliqua etiam crenata, colore autem pulchre virent, mollia verò & vnà sunt ac modicè pilosa: flosculi ex herbaceo albid, aut perquam exiguum purpurei: fructus acini rotundi, non racematim coherentes, sed secundum ramulos sparsim baccarum aliarum modo dependentes, colore initio virentes, gustaque austeri, per maturitatem verò subflauescentes, vinoso succo pleni, sapore aliquantulum dulces, in quibus semen candicans: radix lignosa fibris non destituitur.

Ad limites agrorum & hortorum hæc spina collocatur, & non rarò ipsa hortorum est sepimentum.

Citò admodum, & frequenter ante Veris æquinoctium folia erumpunt: acerbi fructus Aprilis ac Maio mensibus colliguntur: maturi verò sub finem Iunij demum decerpuntur.

R R 2

Nomen

Vua crispa.

Nomen frutex hic apud Veteres non habet, qui eum non cognouerunt, vel neglexerunt: recentiores quandoque Grossulariam, frequentius verò ab acinis Vuam crispam, Vuam spinam, Vuam spinellam, Vuam crispinam appellat: Germani Kraußbeer, aut Kraußelbeer: Belgæ Stielbestie/ knoeselen/ & Croelbestien: Hispani Vua crispa, siue Espina: Itali Vua spina: Galli Groiselles: Angli Goes berrye. Non est autem Rhamni species, vt ex iis, quæ de Rhamno mox scribenda, satis constat. Non est etiam spina Græcis ἀκωνία καὶ ἰσὶν δὲ dicta, quam Theophrastus Graminis ferè modo germinare scriptum reliquit.

Sunt autem huius fruticis baccae nondum quidem maturæ temperamento frigidæ ac siccae, & ordine quidem secundo intenso, & facultate adstringentes. In cibatu harum vsus omphacij loco est. Iuscula in quibus incoctæ, ori grata, & febricitantibus vtilia: eduntur verò & aliis decocta modis, quocumque autem tandem modo, semper crudum ac frigidum succum ingenerant, qui ad alimenti substantiam nihil aut exiguum admodum conferat: aluum verò etiam sistunt, & sanguinis fluores, ac mensium purgationes reprimunt, nisi in debilem admodum ac frigidum incidant ventriculum, quem non adiuuant, sed vel aggrauant, vel aluo quoque vnà permota conturbant.

Maturi fructus vti dulciores sunt, sic & parum aut nihil adstringunt, & caloris exiguum

quid obtinent: alimenti verò & paulò amplius quàm immaturi conferunt, idque non adeò crudum; verùm rarò hi vel ad condimenta desiderantur, vel eduntur.

De Ribefio. CAP. IX.

RIBESIVM non spinosum quidem est, sed certis de causis ab Vua crispa non videtur diuellendum. Eius species duæ sunt, fructus colore & sapore differentes; vnus enim rubet, alterius niger est.

3. Fruticosa autem stirps est, lentos ac flexibiles ramos profert cortice subnigricantes, quibus adnascuntur folia lata, ambitu & crenata, & Vitis foliorum modo dissecta, sed minora multò, è quorum sinu pediculi dependent oblongi, floribus initio onusti, deinde baccis vuæ non racemosæ modo digestis, colore per maturitatem rubentibus, sapore grato acidulis.
2. Altera species priorem ramis, foliis floribusque refert, sed fructus niger est, & ingrati saporis, & idcirco nullius pretij ac inutilis habetur.
1. Ribesium rubentis baccae in multorum hortis habetur: ad sepimenta vtile, tum & ad topiarias scenas, quas non difficili opere conuellit ac ornat.
2. Alterum in hortis habere paucis curæ est: iuxta fossas & serobes agrorum aut pratorum quandoque reperitur.

Floret Ribesium Aprili ac Maio, sub finem verò Iunij, quandoque, sæpius verò Iulio mense baccae maturæ.

Nostri ætas Ribesium appellat, & Grossulariam rubram, ac Grossulariam transmarinam: Germani Sant Johans traubel siue traublin / Sant Johans beerlin: Belgæ Bestkens ouer zee: Itali Vuetta rossa: Galli Groisseletz, Groiselles d'outrè mer: Bohemi Jahodi S. Jana: Officinis Ribes nomine cognitum quod fructu rubet. Describitur verò istud à Serapione capite CCXLI. Sed Fuchsius & Matthiolus nostrum negant idem cum illius esse: facultates tamen conuenire diffiteri nequeunt; at descriptio, aiunt, non respondet.

Ribes est, inquit Serapio, planta, habens capreolos rubros ad viriditatem tendentes, & folia magna, lata, rotunda, viridia: grana, quorum est sapor dulcis cum acetositate, & ipsa sunt frigida & sicca in secundo gradu. Quid autem in hac descriptione repugnans? Plantam esse, ait, hoc est, fruticem, habentem ramulos (interpret capreolos nominat) rubecos, ad viriditatem tendentes, & talia sunt Vere nouo erumpentia cum folijs germina, quæ vetustate subnigricant.

Ribesum fructu rubro.

Ribesum fructu nigro.

gricant : folia, si cum aliorum minorum nonnullorum fruticum multò minoribus comparentur foliis, magna sunt ; lata eadem & virentia esse, manifestum ; rotunda verò etiam dici possunt. Quid igitur desideratur, nisi rectum iudicium: id si adhibeatur, Rubes nostrum idem cum Serapionis ac reliquorum Arabum est. Quòd si in aliquo verbo, veluti in dictione, Capreolos, hæsitatio aliqua occurrat, interpreti imputandum, qui non fidelissimus Serapioni contigit, ut ex cap. de Mummia satis constat. Numquam Serapio Mummiam existimavit esse mixturam ex aloë & myrrha & eo quod his admiscetur ex humiditate corporis humani: interpretis istud est commentum. Ita cum hîc pro Ramulis, Capreolos scripsisse, quid verat?

Petrus Bellonius in lib. De arboribus Coniferis, pro Ribesio aliam ostendit stirpem à se in Libano monte locis frigidissimis repertam, ubi ferè toto anno nix visitur, foliis Lapathi grandioribus ac rotundioribus, senis septenisve ab vna radice, baccis rubentibus, è medio sinu foliorum veluti Lauro Alexandrinæ & Rusco exeuntibus, racematimque dependentibus. quod legitimum esse Ribes ex eo colligit, quia Serapio Ribes in niuosis provenire scriptum reliquerit: verum & aliæ stirpes in niuosis non rarò nascuntur, quæ tamen idcirco Ribesia non sunt. In summa autem Arabum breuitate nihil temerè affirmandum, præsertim cum Ribes vulgare descriptioni quam ex Ysaaco Serapio adfert, non repugnare queat, & facultates conueniant, ut ostendimus.

Ribesij autem nostratis rubentes baccæ, quarum vsus & non aliarum est, frigida & sicca temperamento sunt, ordine secundo satis intenso, & cum partium tenuitate nonnihil quoque adstrictionis obtinent. Ardores febriles restinguunt ac mitigant, bilem reprimunt, sanguinem contemperant, putredinibus aduersantur, sitim vehementer sedant, ventriculi subuersiones, & choleram morbum sistunt, dysentericis ex calida causa laborantibus vtilis.

De Spina acida siue Oxyacantha. CAP. X.

FRUTEX acida Spina est procerus, plurimis virgultis ac ramis assurgens, aculeis candicantibus ac valde pungentibus, admodum spinosis, quorum cortex læuis ac tenuis est, ligni verò materies lutea; foliis hæc conuestiuntur paruis, oblongis, dilute virentibus, ambitu crenatis,

RR 3

natis,

Ribes Boblonij.

Spina acida siue Oxyacantha.

natis, & nonnihil asperis, sapore acidis: flosculi ex oblongis pediculis coherent lutei: baccae succedunt paruae, oblongae, tenues, colore per maturitatem rubentes, osseo intus exiguo nucleo, sapore acida; quae ubi inaruerunt, nigrae sunt: radices lignosae in diuersa sparguntur, luteae quoque, sed coloratiores quam sit ligni materies.

In pluribus regionibus incultis ac desertis, non tamen arenis, sed nonnihil humentibus locis gignitur, tum & in siluis; quandoque verò & iuxta agrorum limites. Transfertur verò & ad hortos, ad quorum sepi-menta utilis est.

Aprili folia ei subnascuntur noua, atque eodem tempore ex veteribus caudicibus turiones erumpunt oblongi, molles, Myacanthae Asparagis similes, qui esui idonei sunt, nec citò lignosi fiunt aut durefcunt, Maius flores adfert, sed September fructus.

Galenus hanc Spinam Graecè *ὄξυανθῶν* vocat, & ab *ὄξυανθῶν* differetem in lib. De facult. simp. medic. facit: sed & manifestius in lib. De facult. aliment. ubi Oxyacanthae. Asparagos inter edules refert, quales non Oxyacanthus, sed Oxyacantha siue Acida Spina, vt iam scripsimus, profert.

Dioscorides huius Spinæ non meminit; nam quam ipse Oxyacantham feminino genere nominat, Galeni est masculini ge-

neris Oxyacanthus; vt sequente capite etiam dicendum.

Amyrberis Auicenna vtrumque fruticem sub Amyrberis nomine complexus videtur: ait enim: Et eo est rotundum, rubeum, campestre: & nigrum, oblongum, arenosum (*lego* acetosum) & & montanum. Quibus verbis vtriusque fructum expressit: nam rotundus ac rubens Oxyacanthi est: niger verò & oblongus Oxyacanthæ, quem scripsimus arefactum nigrum esse. Officinis autem hic frutex Berberis appellatur, ab Amyrberis voce deprauata: recentioribus Crespinus, Italis similiter *Crespino*: Hispanis *Espino de maielas*: Germanis *Paisselbeer* / *Saurich* / *Erbse* / *Bersich*: Belgis *Sauseboom* / *Suerboom*: Gallis *Espine vinette*, atque inde Latino nomine Spiriuineta: Anglis *Haudthorn* / *Map*: Bohemis *Drack* / *Duffall*.

Folia autem & fructus huius Spinæ ordine secundo refrigerant ac resiccant: &, vt Galenus quoque affirmat, tenuium sunt partium, ac incisuum quid obtinent.

Folia ad ciborum condituram & obsonij loco à nonnullis vsurpantur, veluti Oxalidis. Decoctum eorundem aduersus ardentis & biliosas febres confert: sanguinis feruorem & iocinoris nimium calorem contemperat.

Fructus ad eadem conferunt, qui & cœliacis ac dysentericis utiles habentur; & omnes sanguinis superfluos fluores cohibere possunt.

De Spina acuta. CAP. XI.

1. **A**CVTA Spina magnus est frutex, non rarò in arborem Pyri altitudine excrescens, præfertim cultu accedente: caudices ei sunt crassi rami duri ac lignosi, oblongis acutis & duris spinis horrentes: folia latiuscula, profundis incisuris dissecta, læticia, cum virore resplendentia: flores in umbellis albidis, suauis odorati: baccae rotundae, per maturitatem rubentes, in quibus mollis ac dulcis pulpa, & semina aliquot albida: radix alte in terram descendit.

In siluis, secus vias, agrorum hortorumque sepi-menta ac limites nascitur, ac non rarò hortos ipsos sepi-: ubique frequens.

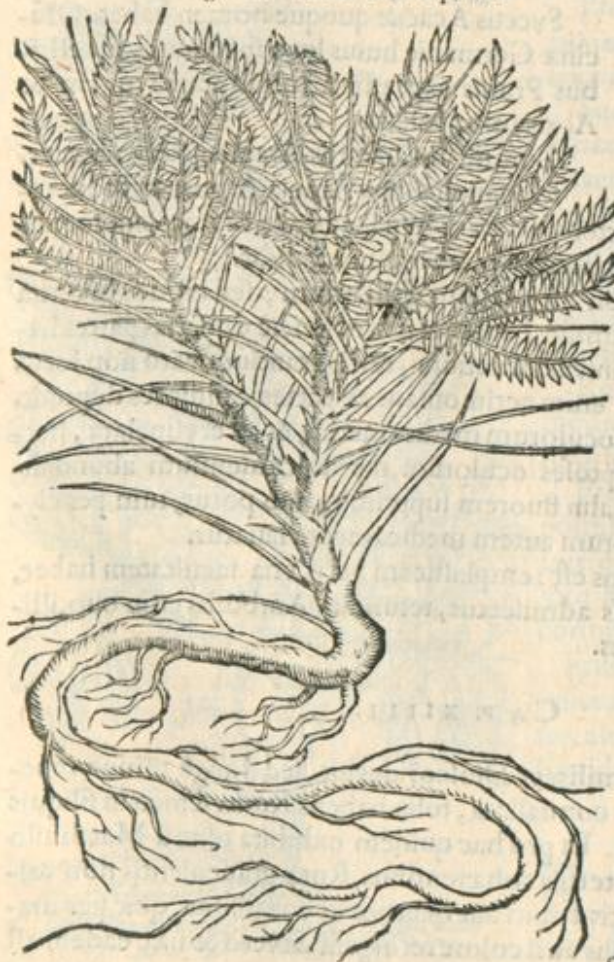
2. Huic verò & altera quaedam annumeratur acuta Spina, cuius folia angustiora, sed oblonga sunt: flores quoque in exiguis muscariis candidi & odorati, prioris similes: baccae forma & magnitudine pares, sed luteo Croci colore rubentes. Humilior autem hæc Spina est, nec ita facile arborefcit; rara quoque, & in paucorum tantummodò hortis apud Belgas reperibilis.

Vtra-

Oxyacanthus siue Spina acuta.

Tragacantha, siue Hirci spina.

Vtraque mense Maio floret: folia paulò prius erumpunt: bacca Augusto aut serius maturefcunt, esca futuræ turdis, sturnis, merulis, ac aliis per hiemem auibus.

Dioscorides hanc describit, & ὀξύανθος feminino genere nominat: Galenus verò in lib. De simpl. med. facult. masculino genere ὀξύανθον. Oxyacanthus, ait, arbor, vt Pyri siluestris habet speciem, ita & vires non dissimiles, &c. Sic & Dioscorides de Oxyacantha: Arbor est Pyraëto similis, valde spinosa, &c. Serapio hanc Amyrberim appellat. Sunt verò, vt & Dioscorides scribit, quibus *πυραία* dicitur aut *πυράνη*. Pyrinae autem nomen alteri ac minori Spinae proprium esse videtur. Germanis *Hagedorn*: Belgis *Hagedoren* / & *Witte Hagedoren* prior Spina dicitur: Italis *Bagaja*, *Amperlo*: Hispanis *Pirlitero*: Gallis *Aube spine*. Nuncupatur verò & à nonnullis Spina vallaris, & Spina sepicularis.

Ceterum huius bacca, vt Dioscorides scribit, alui profluuium & mensium abundantiam sistunt.

De Tragacantha, siue Hirci spina.

CAP. XII.

TRAGACANTHA humilis spina est, furculos edit breues, robustos, latè dispersos: folia verò circa hos complura, ex multis ad ynum neruum siue costam coherentia, instar foliorum Lentis, quorum singularia tenuia sunt & angusta, sub his autem duræ, albicantes, rectæque spinæ: radix lignosa in obliquum latè spargitur, summo terræ cespite hærens; ex qua vulnerata lacryma siue gummi effluit albidum, facileque concrefcens.

Theophrastus spontè lacrymam effluere atque spissari, nec opus esse vt radix vulneretur, lib. ix. scriptum reliquit. Præstat autem, Dioscorides ait, pellucens, gracilis, læuis, sincera, & subdulcis.

In Creta insula copiosam reperiri Bellonius lib. primo Singularium refert, & quidem non nisi in montium iugis. Theophrastus, Hæc antea nasci tantum in Creta, ait, putabatur: nunc verò in Achaia, Peloponneso, & aliis locis, ac in Asia circa Mediam comperiri certum est. In Arcadia etiam nascitur, quæ Cretica non deterior existimatur. Nostra ætas in Gallia Narbonensi hanc etiam obseruauit.

Græci hanc Spinam *Ἰαράκανθον* vocant, Latine Hirci spinam dixeris. Lacryma siue gummi, Tragacanthæ quoque nomen habet: in Officinis gummi Tragacanthæ, aut gummi Dragacanti barbare vocatur.

Tragacantha autem siue Lacryma Tragacanthæ, emplasticam vim obtinet, quare

acrimoniam humorum obtundit, resiccat verò etiam nonnihil. Ad tusses, arteria exasperationes, raucedines, omnesque acriores ac tenues destillationes plurimum in eclegmate prodest. Linguae subdita asperitatem eius colliquefcens tollit: renum doloribus, vesicae rosionibus, ac vrinae ardoribus auxiliatur cum passo aut glycyrrhizae decocto epota. Vfus quoque eius ad ocularia medicamenta.

De Acacia.

CAP. XIII.

Acacia.

Deprauata
Matthioli
imago.

centioribus dictam, pictura exhibet, cui praeter veritatem spinas addidit, vt Acaciam mentiretur. sed tamen nec sic Dioscoridis descriptioni respondentem reddidit.

Acaciae autem succus, vt Galenus ait, non est partium simularium, sed cum substantia frigida & terrea, cui & quaedam aquea commista, quasdam etiam in sese dispersas partes habet tenues & calidas. Est itaque tertij ordinis exiccantium, refrigerantium verò non lotus primi, secundi verò vbi lotus fuerit, lotionem enim acrimoniam ac partes calidiores deponit.

Conducit autem, inquit Dioscorides, ad oculorum medicamenta, & ad erysipelata, herpetas, chimetla, pterygia, oris vlcera: proptofes oculorum reprimat: mensium abundantiam sistit: procidentem vterum contrahit: alui fluorem suppressit, tum potus, tum per clysterem inditus: capillos denigrat. Ad oculorum autem medicamenta lauatur.

Gummi adstringens & modicè refrigerans est: emplasticam verò vnà facultatem habet, qua acrimoniam medicamentorum, quibus admiscetur, retundit. Ambustis cum ouo illitum, vesicas excitari prohibet: Dioscorides.

De Acacia altera.

CAP. XIII.

ALTERA Acacia Spinæ Ægyptiæ assimilis, vt Dioscorides ait, sed longè minor teneriorque, stirps humilis, aculeatis spinis conuallata, folia habens Rutæ: semen in siliquis trium aut quatuor capacibus Lente minus. Et pro hac quidem exhibita olim à Matthiolo fuit stirps lignosis & aculeatis ramis, foliis ternis coherentibus, Rutæ graueolentis non valde dissimilibus, semine minore quàm Lentis, tribus aut quatuor in vna siliqua, quæ per maturitatem colore sunt luteo, & sub radiis Solis auri colore refulgent. Si verò & hæc eadem est quam

Acacia altera.

Prunus silvestris.

quam Anguillara secundam Acaciam esse iudicat: flos ei quoque luteus, veluti filiqua est.

Nascitur altera Acacia in Cappadocia ac Ponto, ut Dioscorides refert: reperitur verò & in Corsica, ac nonnullis Italiae montibus; tum & alibi.

Autumno semen maturum est.

Hanc *ἑτέραν ἀκκίαν*, siue alteram Acaciam, & Ponticam Acaciam nominant: Officinis & multis incognita est.

Huius autem succum Dioscorides adstringere etiam ait, sed viribus quàm alterius inferiorem, & ad ocularia medicamenta inutilem.

De Pruno silvestri, siue Acacia Germanica.

CAP. XV.

SILVESTRIS Prunus humilis ac spinosus frutex est, Pruno multò breuior ac minor, ramis tenuioribus durisque hinc inde spinis aculeatis: foliis verò & angustioribus, durioribus, ac minoribus: flosculi similiter albidi: fructus rotundus, paruus instar magni vuæ acini, è caruleo virescens, osse intus exiguo, gustu admodum austero adstringens: radix lignosa in diuersa tédit.

Aggeres agros sepientes, aliaque eiusmodi editiora & inculta loca siluestris Prunus occupat.

Apud Germanos & Belgas frequens, tum & alibi.

Primo Vere floret, Autumno exigua Pruna colligi possunt, & expressus succus resiccandus: resiccari verò & ipsos expediens ac vtile quoque fuerit.

Fruticem hunc *ἀγριοκοκκιμηλίαν*, aut *κοκκιμηλίαν ἀγρίαν* nominant: fructum verò *ἀγριοκοκκιμήλον*, hoc est, siluestre Prunum.

Succum ex his expressum & resiccatum Officinæ Acaciam appellant; & deficiente legitima Acacia, hanc eius loco substituunt: vnde & Acacia Germanicæ stirpi nomen factum.

Acacia succo-
noma.

Germani fruticem *Schlehdorn*: fructum *Schlehen* vocant: Belgæ similiter *Stehedoren* / & *Stehen* dicunt: Galli *Prunier sauvage*: Angli *Slootree*: Bohemi *Ernsa*.

Refrigerant autem & resiccant tertio prope- modum ordine Pruna siluestria, ac præsertim ipsorum densatus succus: & vnà validè adstringunt.

Prodest succus ad omnia quæ adstrictionem postulant: sanguinis vndequaue fluores reprimat: emplastris ac cataplasmatis quæ reprimendi vim habent vtiliter admiscetur, tum & cæliacorum ac dysentericorum medicamentis.

Fructus post maturitatem, ut Dioscorides ait, resiccati, & cum passo decocti, ventriculo vtiliores, aluumque magis adstringunt, quàm hortensia videlicet Pruna.

De Rhamno. CAP. XVI.

RHAMNI Theophrasto duo sunt, albus & niger, vterque *ἀκανθοφόρος*, siue spinas ferens. Plinius similiter lib. XXI. cap. XIII. Rham-

Rhamnus primus.

Rhamnus primus alter.

Rhamnos duos recenset. Inter genera, inquit, Ruborum Rhamnos appellatur à Græcis candidior ac fruticosior: alterum est siluestre, nigrius, ac quadamtenus rubens: fert veluti folliculos: huius radice decocta fit medicamentum quod Licium dicitur. Horum duorum Rhamnorum meminit & Dioscorides, sed tertium addit, quem reliquis præponit, priore loco ipsum enumerans, candidum secundum, nigrum verò tertium facit.

1. Primum autem fruticem esse refert iuxta sepes nascentem, & ramos ferentem rectos ac spinas duras veluti Oxyacanthæ: foliis paruis, oblongis, subpinguibus & mollibus. Et hunc quidem doctissimus Clusius diligentius descripsit his verbis:

Est Rhamnus frutex sepibus faciendis idoneus, ramis rectis, in multa virgulta sese diuidentibus, candidis, validis ac firmis aculeis horrentibus: foliis, quæ plerumque quaterna aut quina ad singularum spinarum exortus nascuntur, oblongis, subpinguibus, Oleæ similibus, subalbidis, sed teneris, & succulentis, quæ Autumnino, nouis succrescentibus, interdum decidunt: flores Autumnino longiusculi, candidantes, extremis oris in quinque crenas diuisi: quibus decidentibus, quoddam feminis rudimentum, vt in Iasmino relinquitur: numquam tamen eius fructum videre mihi contigit: crassa multiplicique radice firmatur.

Istius verò generis & alium se obseruasse addit, fere assimilem, sed humiliorem, & frequentioribus ramis fruticantem, ac candidiorem: minoribus foliis, magis carnosis: floribus eiusdem formæ, sed colore purpureis.

Horum priorem nasci ait multis Hispaniæ, Lusitaniæ, & Galliæ Narbonensis locis: alterum verò rariorem, & non nisi vno loco in Regni Valentini finibus à se repertum.

2. Alter Rhamnus multis albidis ramulis, lentis ac frangi contumacibus, acutarum longarumque spinarum vallo communiter late diffunditur: folia oblonga, angustiora, candidiora, minoraque quam Oleæ: flos herbaceus circa ramulos frequens: baccæ deinde rotundæ, racematim quasi coherentes, Asparagi minores, colore flauescentes, succo interius luteo.

Non deest hic Rhamnus in Hollandiæ, ac potissimum Flandriæ maritimis littoribus: reperitur verò & alibi in conualibus, ac iuxta profluentes amnes: veluti iuxta Lycum Vindelicæ fluium, vbi eum frequentem esse Valerius Cordus scribit.

Vterque autem hic Rhamnus, prior videlicet ac secundus, perpetuò cum foliis virent: fructus siue baccæ secundi, etiam hieme frutici adherentes permanent.

Tertium

Rhamnus secundus.

Rhamnus tertius.

Tertium Rhamnum Dioscorides describit nigricantibus, & quadamtenus rubentibus: ramis oblongis, quinum cubitorum, spinosis, sed minus duras ac infirmiores spinas habentibus: fructu lato, tenui, folliculari, σφουδύλιον siue verticillo similem. Existimantur autem hæc verba à nonnullis doctis, & quidem haud temerè, non ad tertij Rhamni, sed ad Paliuri descriptionem facere, quæ mutila & imperfecta apud Dioscoridem est.

Nam Theophrastus & ipse Plinius, non videntur inter secundum & tertium, hoc est, inter album & nigrum, aliud quàm coloris discrimen agnovisse. Quod si ita est, Paliurus tertii Rhamni species esse non poterit, qui pro tertio Rhamno à multis habitus fuit: sed omnino stirpem aliam tertium Rhamnum esse consequetur, Rhamnis ceteris non abimilem, qualis est Clusij Rhamnus tertius.

Fruticosus autem hic admodum est, frequentes habet ramos, cortice vestitos nigro, spinisque longis aculeatos: folia oblonga, angusta, crassiuscula, aliquot simul enata coherentia, colore virentia, gustu adstringente: flores exiguos iuxta folia plurimos, coloris herbacei: fructus nigri, rotundi, ac acerbi.

Perpetuò & hic viret: fructus verò æstare ad maturitatem peruenit.

Spinam autem hanc Græci *ράμιον* appellant: Latinis similiter Rhamnus: à nonnullis verò & *περσεφόλιον, λουκήν, στα*, id est, Spina alba, Spina Cerealis: ut inter nothas voces ascriptum est: à Marcello verò etiam Spina salutaris, & Herba salutaris, quæ velut vuam, inquit, habet. Italis *Marruca*, & *Rhamno*: Hispanis *Scambrones*.

Valerius Cordus alteram Rhamni speciem Oleastrum Germanicam facit.

Ac Rhamnus, ut Galenus ait, desiccatur & digeritur ordine secundo, refrigeratur verò primo completo, ac secundo incipiente.

Omnium folia, Dioscorides ait, erysipelatis ac herpetibus efficaciter in cataplasmate adhibentur: sed teneris adhuc utendum, Galenus addit.

De Paliuro. CAP. XX.

PALIVRVS frutex prædurus, quandoque in arborem transiens, ramis longis & aculeatis, sed spinis iuxta folia minoribus ac minus nocentibus: foliis verò parvis, latis, quasi rotundis, acuminatis, è virenti nigro quasi subrubentibus, flosculis ad fastigia cauliculorum coaceruat, uatis,

Paliurus.

Rhamnus solutius.

succedunt baccæ initio virides, per maturitatem nigrae, vno aut altero intus exiguo nucleo.

uatis, colore luteis: lobis planis ac latis spondylis siue verticillis assimilibus, in quibus femina terna quaternave læuia, pingua vt Lini, siue, vt Dioscorides ait, λιπώδη.

Nascitur in humidis & aridis veluti Rubus, & pluribus in Græcia locis.

Est verò & alius præter hunc Paliurus, fruticosior Loto: folia cuius qualia prioris, sed fructus differens; qui non planus, sed rotundus ac ruber, magnitudine qua Cedri bacca aut paulò minor, nuclei cuius non simul eduntur: fructus suauis est, & esui per se iucundus, si quis autem vinum infundit, tum & ipse suauior, & ipsum vinum suauius reddi asseueratur. Quod & Plinius lib. xlii. cap. xix. Fruticosior hic fructuque magis rubens, cuius nucleus non simul manditur: iucundus per se (fructus) atque suauiter è vino, quin & vina succo suo commendans.

In Libya hic nascitur. Postponit huic Cyrenaica regio Loton suam, vt Plinius affirmat.

Huius Paliuri mentionem quoque facit Diphilus Siphnius apud Athenæum libro xliii. referens sæpius in secundis mensis in pulchra Alexandria appositos se comedisse fructus.

Folia autem Paliuro decidua sunt, non quemadmodum Rhamnis perpetua. Ceptiuo Vere germinat Paliurus, Plinio teste.

Spinosus autem hic frutex Græcis παλις-εγς dicitur: Latini ac Itali eandem retinent vocem. Plinius semen Zuram appellari refert.

Porro Paliuri folia & radix non obscuram habent adstringendi vim: semina verò incidendi, qua calculos vesicæ comminunt, & ad pectoris pulmonisque excretionem auxiliantur: vt Galenus ait.

Foliorum, inquit Dioscorides, & radice decoctum aluum fistit, vrinasmouet, contra venena & serpentum morsus auxiliatur.

Radix phymata & œdemata discutit trita & imposita.

Semen tussi opitulatur, & vesicæ calculos comminuit.

De Rhamno solutiuo. CAP. xviii.

Quem Rhamnum solutiuum appellant, frutex est facile arborefcens, caudice mediocri crassitudinis, cuius exterior cortex qualis Ceraso, interior verò ligni materies sublutea, & rami aliquot acutis spinis veluti Pyrastris sepiuntur: folia viridia, lata, tenuissime per margines ferrata, minora quàm Pomi: flosculi exigui iuxta foliorum pediculos aliquot exeunt herbaei:

Iuxta

Iuxta limites agrorum, in sepibus, in siluis, atque aliis incultis exit locis, amat riuulos & scrobes aquas habentes.

Maior mense flores promit, Autumno baccæ maturefcunt.

Rhamnum folitium recentiores nominant, quod videlicet instar Rhamni spinosa fit, & expurgandi facultatem baccæ obtineant. Matthiolus Spinam infectoriam, Valerius Cordus Cerui Spinam facit; nonnullis verò & Burgispina: Germanis *Erensbeer*/ *Wegdorn*: Italis *Spino merlo*, *Spino zerlino*, *Spino Ceruino*: Belgæ fructum *Wijnbessem*/ id est, quasi dicas, Baccas Rhenanas vocitant.

Baccæ autem huius Spinæ, vt gustu amaritudinem cum adstrictione nonnulla referunt, ita & calidæ siccæque sunt ordine secundo. Purgatrices eadem sunt, crassam pituitam & biliosos quoque humores per aluum educunt. Datur aridarum in puluerem tritarum à drachma ad sesquidrachmam: nonnulli baccas numerant, qui à xv. ad xx: exhibent, vel etiam plures duris hominibus. Præstat autem ipsas confractas in iusculo pinguis carnis absque sale incoquere, atque iusculum ebibere: sic etenim minore cum molestia, ac paucioribus ventris doloribus ac torsionibus euacuant. Incoquantur autem baccæ à xl. ad lx. pro robustissimis etiam plures.

Baccæ nondum maturæ resiccatae, in aqua temperatæ, luteum præbent colorem, sed maturæ virentem.

Exprimitur ex maturis succus, qui cum modico aluminis decoctus, pictoribus pro saturato virenti colore in vsu est, quem *Saffigruen* appellant.

Saffigruen.

De Pyxacantha & Lycio ex Dioscoride.

CAPVT XIX.

Pyxacantha Matthioli.

PYXACANTHA spinosa est arbor, ramulistrum cubitorum aut longioribus, cortice luteo, & colore diluti Lycij, iuxta quos folia Buxi æmula, *πυξά*, densa siue crassa. Fructum habet Piperis magnitudine, nigrum, amarum, *πυκνόν*, densum siue succi plenum, & læuem: radices multas obliquas lignosas.

Nascitur in Cappadocia & Lycia, & aliis regionibus plurimis: loca amat aspera. Bellonius in Palæstina à se repertam scribit.

Pro Pyxacantha à Matthiolo pictura exhibetur stirps foliis Buxi; frequentibus admodum foliis, spinis aliquot intermediis, sed hanc non esse legitimam, doctiss. Anguillaræ aliorumque est sententia, cui quoque & nos accedimus. Leonhartus autem Rauwolfius in suo Itinerario diligentissimo, aliam omnino Lycij iconem exhibet, ramulis spinosis; & circa hos foliis Buxi æmulis, & fructu in breuibus pediculus rotundo.

Matthioli icon suspensa.

Extrahitur autem ex Pyxacanthæ foliis ac ramulis, aut, vt Plinius, ex ramis & radicibus, per decoctionem succus, cui Lycio nomen.

Folia, inquit Dioscorides, cum ramis tūduntur, & multis diebus macerata decoquuntur; postea lignosis reiectis, quod reliquum rursus decoquitur, donec mellis habeat consistentiam. Plinius sic habet: Coquuntur in aqua tusi rami radiceque summæ amaritudinis æreo vase ferè per triduum; iterumque exempto ligno donec mellis crassitudo fiat: lib. xxiiii. cap. xviii.

Quam Græci *πυξάκανθα* vocant, Latine Buxeam spinam quis dixerit: nominatur verò & *λύκιοι*, à succo qui ex ea coquitur.

Succus propriè *λύκιοι* dicitur, apud Latinos idem nomen retinet. Officinis Lycium incognitum est, quæ eius loco succum fructuum Periclymeni siue Caprifolij perperam, & cum grauissimo errore substituunt: vt suo loco scriptum est.

Officinæ error.

Lycij succedaneum. Dioscorides ex Rhu *χάλισμα* facere docet, ad eadem ad quæ Lycium conueniens, quod deficientis ac desiderati Lycij succedaneum est, & in omnibus medicamentis eius loco adhiberi ex re est.

Lycium autem, auctore Galeno, exicatoriæ est facultatis, & compositum ex diuersi generis substantiis: vna quidem tenuium partium digerente atque calida, altera terrestri ac frigida, ex qua adstrictionem obtinet: in calore autem mediis ac symmetris proximum est. Proinde ad varia eius vsus. Caliginem, inquit Dioscorides, oculorum discutit: palpebrarum scabiem, pruritus, veteresque fluxiones sanat: facit ad aurium putredines, exulceratas gingiuas, & tonsillas, labiorum fissuras, sedis rimas, attritusque illitum. Cœliacis & dysentericis potum & per clysterem inditum prodest. Datur sanguinem excreantibus & tussientibus ex aqua: muliebria etiam appositum silit. Contra rabiosi canis morsus in catapotio deuoratur, aut in aqua bibitur, aut in melle fumitur.

De Agrifolio. CAP. XX.

Agrifolium.

AGRIFOLIUM frutex est, quandoque, cultura præcipuè, in arborem excrefcens: caudices arboribus mediocri crassitudine; fruticibus non valde crassi, quorum ramuli lenti sunt ac flexibiles, & cortice conteguntur læui ac virente. materies ligni dura ac solida, ac interius nigricans, quæ & in aqua sedit, veluti Lignum Indicum, quod Guaiacum dicitur: folia pulchrè virent, læuia ac glabra, Laurinis fere similia, sed minora, ac pungentibus aculeis per margines angulosa; quos tamen senescente arbore pauciores vel nullos habent, flores albi & odorati: bacca rotundæ, Ochri magnitudine, vel non multò maiores, colore rubentes, sapore ingrata, nucleo intus albido, quæ non facillè decidunt, sed diutinè ramis adhærent: radix lignosa.

Fit ex huius arboris aut fruticis cortice, qui læuis est, Viscum, quo in capiendis auribus aucupes & rustici vtuntur. Corticem, inquit Ruellius, detrahunt, & facta humi scrobe, locis viginosis maximè, obruunt, frondibus arborum inuoluentes, & inibi putrescere patiuntur, quod ferè duodenis diebus fieri solet. Tunc marcidum eruunt, & tantisper pila contundunt, donec in viscum lentescat: demum in profluente, vt adhærentes corti-

cum reliquiæ sordescque fluitent, proluunt, & adiecto olei nucum momento, fictilibus recondunt.

Exit Agrifolium locis incultis ac desertis, tum & quibusdam locis iuxta vias, ac in siluis. Perpetua autem ac immortalis coma viret: Autumno ferè bacca maturantur, quæ non rarè etiam hieme ramulis adhærent.

Agrifolium hunc fruticem arborem Latini vocant: Itali *Agrifoglio* ac *Aguifoglio*: Hispani *Azebo*: Germani *Walddistel* & nonnulli *Stechpalmen*: Belgæ *Hulst*: Galli *Hous*, & *Housson*: Angli *Doty*.

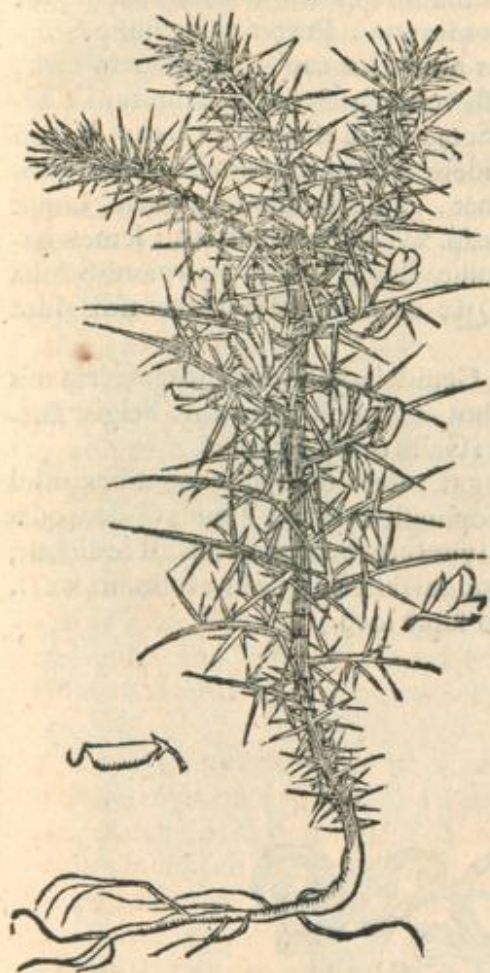
Creditur esse à Theophrasto *ἀγέλα* dicta, quam plerique Latinè etiam Aquifolium aut Aquifoliam dici volunt. Plinius autem lib. xxvii. cap. xxviii. Aquifolium interpretatur *κρόταινον*: sed Cratæus folio est oblongo Mespili simili, quem Athenæus lib. secundo eundem cum Ceraso esse iudicat. Theodorus Gaza *φιλύκη* Theophrasto nuncupatum Aquifolium interpretatur. Philyce autem ex perpetuè virentibus quidem est, sed candor ei qualis Celastro, cuius materies albida: & in alendo pecore honor, fronde semper redundans. At tale Agri folium non est, cuius materies neque albida, neque frondes pecori viles præbet.

Agri-

φιλύκη.

Agrifolij autem baccæ temperamento calidæ sunt ac siccæ, tenuiorum item partium, & flatus discutunt. Ad colicos dolores vtilis sunt: crassos siquidem pituitosos humores per aluum educunt, x. aut xii: numero assumptæ, vt ab his accepimus, qui earum experimentum quandoque fecerunt.

Viscum autem ex huius cortice factum non minùs nociuum est, quàm ex arboreo visco præparatum: tenacissimum siquidem est: interanea omnia conglutinat: excrementorum exitus contrahit ac claudit, atque hoc modo perniciem homini adfert, non qualitate aliqua, sed glutinosa sua substantia.

De *Genista spinosa*. CAP. XXI.*Genista spinosa*.*Genistæ spinosæ altera icon.*

In totum Spina hæc stirps est, densa spinarum durarum acutarumque agmine circum-
 quaque circumsecta: folijs caret, nisi Vere, & quidem exiguis ac mox deciduis: fruti-
 cosa autem est, & non rarò cauliculis lignosis pluribus assurgens, humilior quandoque,
 subinde altior, pro loci natura: flosculi è spinosis ramulis erumpunt, quales *Genistæ*, lutei,
 qui in calidis regionibus sub feruente Solis æstu aded rufo colore intenso sunt, vt purpurei
 appareant: siliquæ sequuntur assimiles: radix lignosa ac lenta, modò recta descendit, aliàs
 per obliquum fertur. 1.

Huic accedere potest & altera spinosæ *Genistæ* species, quæ virgulas quasdam admodum
 tenues promit, initio minutulis folijs ac innocentibus exiguis spinulis circumuallatas. postea
 verò cum annuæ fuerint, defluentibus foliolis, folijs durioribus spinulis communitas: flosculi
 huic pallidè lutei, minores quàm *Genistæ*: siliquæ paruulæ, in quibus semina exigua rotunda
 & subrubentia: radix lignosa & lenta quoque est. 2.

Prior in pluribus reperitur regionibus, vt in Germania, Belgio, Italia, Gallia, Hispania,
 Anglia, & locis quidem incultis quoque ac neglectis. 1.

Altera pluribus per Brabantiam locis occurrit, nonnihil humentibus, sed incultis quoque
 ac neglectis. 2.

Flores harum Maio conspicui: & prioris quidem in Hispania Autumno etiam, vt Clu-
 sius refert.

1.

Genistella.

Scorpius.

2.

Harum priorem Belgæ Genistam nominant spinosam, vulgò *Gaspeldozen*. Habetur autem hæc pro Theophrasti Scorpio, quem Gaza Nepam nominat. Duo siquidem Theophrastus ait ex toto aculeata esse, & difficulter alia præter hæc reperiri posse. In totum aculei sunt, inquit, *Corruda* & *σκόρπιος*. deinde post: Quod ex toto spinosum exiguo est numero, & difficile quidquam inuenieris præter *Corrudam* & *Scorpium*. *Corruda* autem nota est: relinquitur *Scorpius* idem cum *Genista spinosa*. *Scorpij* autem nomen apud Plinium quidem *πολύσημος*, & aliquot stirpibus commune. Præter enim hunc *Scorpium*, cuius libro xxv. cap. v. mentionem facit, Theophrasti verba referens, & *Aconitum Theiphonem* *Scorpius* illi est libro xxv. cap. x. Iam & *Scorpioidem* dictam herbam *Scorpium* quoque nominat. Ex argumento nomen, inquit lib. xxii. cap. xv. accepit *Scorpius*: semen habet ad similitudinem caudæ *Scorpionis*: folia pauca. Quæ de *Scorpioides* *Dioscoridis* sunt verba.

Altera, *Genistella* passim vocatur: Germanis *Erdtsfriemen* / *Stechend psriemen*: Belgis *Stehende byem*: Gallis *Genest picquant*.

De spinosi autem *Scorpij* facultatibus nihil apud Theophrastum extat. Plinius easdem quas *Scorpioidi* vires ei tribuere videtur. Est & alia, ait, eiusdem nominis effectusque sine foliis: lib. xxii. eodem quo supra loco.

STIR-